

Replik

Riksskatteverkets kontrollavdelning, som beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på civilekonomen Bror Olssons artikel "Kontrollaktion på hållbar grund?", får med anledning härav anföra följande.

Inledningsvis synes kortfattat böra nämnas något om kontrollaktionens målsättning. Kontrollaktionen El -67, som planerades och genomfördes av dåvarande riksskatte-nämndens kontrollbyrå, riktade sig mot företagare inom den elektriska installationsbranschen och omfattade i första hand kontroll av redovisningen av allmän varuskatt hos såväl fabrikanter som elgrossister och elinstallatörer. Den ojämförligt största gruppen av företagare inom branschen utgörs av elinstallatörer, som ofta bedriver verksamhet av två slag; dels försäljning av varor i butik, dels installationsverksamhet. Inom elbranschen marknadsförs i stort sett två slags varugrupper, nämligen installationsmateriel och olika artiklar av butiksvarekaraktär såsom vitvaror (elspisar, kylskåp o likn). Beträffande sistnämnda varugrupp anses elinstallatörerna i varuskattehänseende ha förvärvat dessa i egenskap av återförsäljare, varför skattskyldighet alltid åvilat dessa vid tillhandahållande av sådana varor till slutliga konsumenter. Beträffande installationsmateriel borde däremot enligt de allmänna reglerna i varuskatteförordningen elinstallatörerna ha inköpt dessa varor i beskattat skick i egenskap av konsumenter varvid deras leverantörer blev skattskyldiga för tillhandahållandet. Av dåvarande riksskattenämndens anvisning angående tillämpningen av varuskatteförordningen beträffande företagare inom byggnadsbranschen (1960 nr 2: 12) framgår emellertid, att elinstallatörer som förutom installationsverksamhet bedrev viss försäljningsverksamhet hade möjlighet att vid sina inköp av installationsmateriel få bli betraktade antingen som konsumenter eller återförsäljare. Denna valmöjlighet, som gällde fram till den 31 dec 1967, innebar att elinstallatörernas leverantörer (fabrikanter och grossister) icke kunde behandla alla elinstallatörer likformigt vid försäljning av installationsmateriel till dessa.

En av dåvarande riksskattenämndens kontrollbyrå genomförd kartläggning av elinstallatörernas status i varuskattehänseende utvisade att ca 50 % av samtliga elinstallatörer i landet var registrerade för hela sin verksamhet, att ca 25 % var registrerade endast för försäljningsdelen och att ca 25 % överhuvudtaget inte var registrerade.

Med hänsyn till den splittrade bild som sålunda förelåg beträffande elinstallatörernas status i varuskattehänseende bedömdes riskerna vara stora för att leverantörerna de facto många gånger inte ägde kännedom om den enskilde elinstallatörens verkliga status i varuskattehänseende med därav betingade felaktiga beslut med avseende på skatteuttaget. Kontrollaktionens huvudsakliga målsättning blev därför att kontrollera att varuskatt överhuvudtaget uttagits och redovisats och att skatteuttaget skett i rätt led under varornas väg från tillverkaren till den slutlige konsumenten. Olsson synes i sin artikel vilja göra gällande, att det allmännas målsättning varit att vid påträffade

fall av obeskattade leveranser av installationsmateriel *alltid* kräva ut skatt i installatörsledet. Detta är en felaktig beskrivning av kontrollaktionens målsättning. Kontrollaktionen genomfördes förutsättningslöst och syftade till att rätta till samtliga påträffade felaktigheter i de skattskyldigas varuskatteredovisningar i enlighet med varuskatteförordningens bestämmelser.

I avsnittet "Skattskyldigheten åvilar leverantörsledet" framhåller Olsson kategoriskt att elinstallatörerna haft ställning som konsumenter för sin installationsverksamhet. Med anledning härav synes det angeläget att erinra dels om den valfrihet som förelåg för elinstallatörerna att vid inköp av installationsmateriel få bli betraktade antingen som konsumenter eller återförsäljare och dels om den tidigare omnämnda kartläggningen av elinstallatörernas status i varuskattehänseende, som gav vid handen att *ca hälften av landets elinstallatörer* hade valt att registrera sig för hela sin verksamhet, vilket innebar att dessa elinstallatörer *inte haft ställning som konsumenter* för sin installationsverksamhet. Det är alltså inte fråga om – vilket Olsson gör gällande i sin artikel – "ett mindre antal elinstallatörer" som "på egen begäran fått gå in i varuskatte systemet som skattskyldiga för hela sin verksamhet". Från denna – enligt Olsson – "begränsade grupp" av elinstallatörer bortses helt i artikelns. Olssons uttalande om kontrollaktionen som "ett missgrepp i hela sin uppläggning" skall alltså ses mot bakgrunden av att han härvid bortser från cirka hälften av landets samtliga elinstallatörer!

Vid de taxeringsrevisioner som genomfördes i samband med kontrollaktionen konstaterades ett flertal olika slag av felaktigheter i de skattskyldigas varuskatteredovisningar, som föranledde höjningar av åsatta taxeringar till allmän varuskatt. Bland annat besannades farhågorna för att varuskatt i många fall överhuvudtaget inte uttagits och redovisats i något led under varornas väg från tillverkaren till den slutlige konsumenten. Sådana obeskattade leveranser av installationsmateriel konstaterades ha skett även till oregistrerade elinstallatörer. För rättelse av sistnämnda slag av fel lämnade kontrollbyrån vissa rekommendationer enligt det av Olsson citerade utdraget ur kontrollbyråns cirkulärskrivelse den 3 juli 1968 till samtliga revisionsintendenter. Kontrollbyråns rekommendation innebar, att elinstallatörerna i här aktuella fall skulle betraktas som återförsäljare av installationsmateriel och skattskyldighet sålunda åvila dem för hela verksamheten. Det bör i detta sammanhang framhållas, att det rättelseförfarande som rekommenderades i cirkulärskrivelsen endast kom att beröra vissa elinstallatörer som tillhörde den begränsande grupp av oregistrerade elinstallatörer som enligt vad tidigare framhållits utgjorde endast ca 25 % av landets samtliga elinstallatörer. Rekommendationen beträffande rättelseförfarandet framlades av kontrollbyrån efter samråd med och godkännande från dåvarande varuskattebyråns sida. Av flera skäl ansågs det föreslagna rättelseförfarandet i här aktuella fall vara fullt motiverat och i överensstämmelse med varuskatteförordningens intentioner. Följande skäl kan åberopas som stöd för det föreslagna rättelseförfarandet:

1. Med hänsyn till den valfrihet som förelåg för elinstallatörerna t o m den 31 dec 1967 med avseende på skattskyldigheten för av dem bedriven installationsverksamhet kunde man rimligen inte uppställa samma stränga krav på leverantörsledet som eljest uppställs i anvisningarna till

12 § i varuskatteförordningen ("Försäljning till konsument skall anses föreligga, såvida det icke framstår som uppenbart att köparen ej är konsument i fråga om den vara försäljningen avser").

2. Trots att det måste ha framstått såsom helt klart för här ifrågavarande elinstallatörer att de inte erlagt någon varuskatt på sina inköp av installationsmateriel, vidtog vederbörande installatörer inte några som helst åtgärder för att få rättelse till stånd hos sina leverantörer. Det kan i detta sammanhang påpekas, att varuskatten alltsedan dess införande debiterats öppet på fakturorna av leverantörerna i denna bransch.

3. Genom det föreslagna rättelseförfarandet, vilket bedömdes såsom godtagbart, ansågs materiell rättvisa skapas såväl ur de skattskyldigas som beskattningsmyndigheternas synpunkt.

Den som läser Olssons artikel bibringas lätt den uppfattningen, att det av Olsson inledningsvis omnämnda taxeringsmässiga utfallet av kontrollaktionen, 115 miljoner kronor i skattepliktig omsättning, i sin helhet är hänförligt till taxeringshöjningar i installatörsledet av det slag som Olsson tar upp till diskussion i artikeln med utgångspunkt från kontrollbyråns rekommendation i ovannämnda cirkulärskrivelse. Kontrollavdelningen finner det med anledning härav angeläget att framhålla följande:

Som tidigare nämnts konstaterades i samband med företagna taxeringsrevisioner ett flertal olika typer av felaktigheter i de skattskyldigas varuskatteredovisningar, vilket sedermera ledde till taxeringshöjningar och eftertaxeringar. Dessa höjningsbelopp uppgick enligt från länsstyrelserna inkommen statistik för tiden fram till den 31 dec 1971 till totalt 115 miljoner kronor i skattepliktig omsättning. I detta belopp ingår givetvis ett stort antal såväl större som mindre poster som grundar sig på en mängd olika typer av felaktigheter i de skattskyldigas varuskatteredovisningar. Det är alltså här ingalunda enbart fråga om taxeringshöjningar av det slag som Olsson anlägger kritiska synpunkter på i sin artikel. Kontrollavdelningen har låtit verkställa en genomgång av samtliga revisionspromemorior från ett antal stickprovsmässigt utvalda län för att få en uppfattning om storleken av sådana taxeringshöjningar i installatörsledet som Olsson tar upp till diskussion i sin artikel. Denna utredning har givit vid handen, att mindre än $\frac{1}{3}$ av ovannämnda totalbelopp på 115 miljoner kronor belöper på taxeringshöjningar i installatörsledet på grund av vid taxeringsrevisionerna konstaterade skattefria installationsmaterielinköp av oregistrerade elinstallatörer. Det är alltså i det här sammanhanget inte fråga om – som Olsson påstår – "gigantiska" och "svindlande" belopp.

Då Olsson ifrågasätter riktigheten av det i riksskatteverkets årsbok publicerade resultatet av kontrollaktionen och i stället i sin artikel använder uttryck som "gigantiska" resp "svindlande belopp" framstår det som synnerligen anmärkningsvärt att han lämnar läsaren helt ovetande om vad han stöder sina uttalande i dessa avseende på. Påståendena torde vara gripna helt ur luften och inger sannerligen inte läsaren något förtroende för författarens sätt att behandla sitt ämne. Man kan i detta och andra sammanhang inte frigöra sig från frågan varför artikeln verkligen tillkommit?

Med anledning av vad Olsson anför under avsnittet "Bevisfrågan" angående risken för dubbelbeskattning får kontrollavdelningen anföra följande:

Som tidigare framhållits debiterades varuskatten regelmässigt öppet på fakturorna av leverantörerna i elbranschen. Som stöd härför kan hänvisas till de allmänna leve-

ransbestämmelserna för elektrisk materiel, som på sin tid utfärdades av Sveriges Elgrossisters Förening, vari det beträffande allmän varuskatt hette: "Alla priser gäller exklusive allmän varuskatt eller annan liknande skatt, som kan komma att ersätta allmän varuskatt." Dessa bestämmelser torde ha varit väl kända och accepterade av alla företag i elbranschen.

C-G Petersson